

Ekspert-arvamus Rahujärve (veehoidla) taastamise kohta

Kalanduslik aspekt

Projekt

Teetammi ehitamisel 1970. aastate keskel allalastud paisjärve (Rahujärv) taastamine Pärnumaal Saarde vallas. Paisu rajatised (paisuava sambad) taastati 2000.a. Praegu pais avatud. Veehoidla täitmise alustamine kavandatud 2001.a. talvele.

Üldandmed

Paisjärv (Rahujärv) rajati kalakasvatuse eesmärgil, paikneb Sulaojal. Oja ei ole kantud Eesti jõgede, ojade ja kraavide nimestikku. Enne allalaskmist oli veehoidla pindala endise RPUI "Eesti Maaparandusprojekt" andmeil ca 3 ha, keskmine sügavus 1,2 m. Nõgu puhastati 1990. aastate alguses ja täiendavalt mõned aastad tagasi. Käesoleval ajal (ülevaadatud 14.11.2000) on veehoidla kunagine põhi koretaimestikku taas täis kasvanud. Kaldad on võsast puhastatud ja kus võimalik tasandatud. Pemale kaldale (riigimaa) jääb mets, vasakule (eramaa) talu. Taastatava paisjärve põhi kuulub riigile. Vooluhulk ojas oli hilissügisest ajast hoolimata väike, hinnanguliselt alla 10 l/s. Endise veehoidla nõos on ojasäng täis taimestikku, põhi pehme, mudastunud. Ülevalpool veehoidla nõgu voolab oja, laius ca 1.5m, soises kaasikus-võsas. Allpool teetammi on oja laiem (2,5-4 m), põhi kohati kõvade, kohati pehmete setetega, kaetud uhtliivaga, sügavus kuni 0,5m, vool aeglasevõitu. Kallastel lehtpuumets (valdav lepp). Üldilmelt tüüpiline soise ala metsajõgi, kus kaladest esinevad tavaliselt haug, luukarits, lepamaim.

Sulaoja suubub taastatavast veehoidlast ca 0,5 km allpool Alva jõkke (pikkus 22km, valgala 60,9 km², suvine miinimum vooluhulk valgalalt 52,5 km² 30 päeva, 95% 31 l/s, valgalalt 11 km² 30 päeva, 95% 17 l/s). Alva jõe ülemjooksule juhitakse heitvett - 1999.a. kokku 33 300 m³/a.

Kalastik

Sulaojal katsepüüke pole tehtud. Veehoidla allalaskmisel olevat esinenud palju särge ja haugi (Tihemetsa metaskonna metsaülema V.Lille andmeil). Alva jõel on katsepüüke tehtud Zooloogia ja Botaanika Instituudi (ZBI) poolt 1985.a. juunis ülemjooksul Väljaküla mnt. silla ümbruses (saadi trullingut ja lepamaimu) ning 1996.a. juulis alamjooksul suudme eelses osas, kus esinesid samad kaks liiki ja vähearvukalt veel haug. Kaitsealuseid, Eesti punase raamatu ja Euroopa Liidu elupaikade direktiivi lisadesse kantud liike Alva jões ei esine ja seega pole neid ilmselt ka ojas, millel paikneb taastatav paisjärv, sest reeglina on kalastik lisajõgedes vähem liigirikas kui peajões ja kalastik vaesub ka alamjooksult ülemjooksule liikudes. Siirdekalad, kellele tuleks tagada rändevõimalus, ojas ja Alva jões, samuti ka selle suublas, Halliste jões, puuduvad. Viimases on Alva jõe suubumiskohast nii ülal- kui allpool kalastik tunduvalt mitmekesisem - trulling, lepamaim, võldas, tippviidikas, särg, viidikas, ahven, haug, rünt, turb, teib - kokku 11 liiki (arvukuse järjekorras,

ZBI andmed). Need liigid võivad rännata ka Alva jõe alamjooksule, kuid mitte oja suubumiskohani.

Soovitused paisjärve taastamisel

-Enne täitmist kõrvaldada (kui ilmastik laseb, s.o. tööd saab teha külmunud järve põhjalt-jäält) vee alla jäävalt alalt võimalikult palju koretaimestikku, ilma seejuures praegust pinnakamarat kahjustamata. See vähendaks orgaanilise aine kuhjumist paisjärve, hoiaks tulevikus hapnikutingimused soodsamaina, vältiks saviosakeste sattumist hõljumisse ja säilitaks lähiaastaiks taimestikulembestele (fütofiilsetele) kaladele kudesubstraadi.

-Täitmise perioodil vältida paisust allavoolu jääva ojalõigu täielikku kuivaksjäämist.

-Veehoidla taastada enam-vähem endistes piirides.

-Pärast täitmist tuua paisjärve haugi ja särje (söödabaasi loomiseks esimesele) noorjärke iseseisva asurkonna loomiseks. Haugi bioloogiat arvestades, peaks ta ka praegu paisjärvest alla- ja ülesvoolu jäävates ojalõikudes esinema.

-Kalatee (kalatrepi) rajamine pole vajalik, sest ojas ja selle suublas Alva jões siirdekalu ei esine ning paigalised kalad leiavad sigimisvõimalusi nii tammist all- kui ülesvoolu.

Lõppjärelendus

Rahujärve taastamine kalastikku ei ohusta.

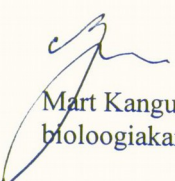
Kasutatud materjalid

Anon., 1977. Kalakasvatuse arendamise võimalused Eesti NSV sisevetes ja rannikumeres II etapp: Väinamere ja Riia lahe vesikond. Eesti Maaparandusprojekt. Tallinn. 170 lk. Käsikiri.

Eesti NSV jõgede, ojade ja kraavide nimestik, 1986. Tallinn, Valgus, 72 lk.

Narusk, M., Ristkok, H. (2000) Ettevõtete nimekiri suublate järgi 1999.aasta andmeil. - Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus, 00-5, 63 lk. + lisad.

EPMÜ Zooloogia ja Botaanika Instituudi katsepuükide andmed (R.Järvekül, pers.com).

Mart Kangur

bioloogiakandidaat, Eesti Mereinstituudi vanemteadur